

Назар Ногас,

доктор філософії, старший викладач
кафедри міжнародного права та міграційної
політики Західноукраїнського національного
університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5171-0913>

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ БІЖЕНЦІВ І ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

У статті вивчено міжнародний захист прав біженців та переміщених осіб у контексті сучасних міжнародно-правових стандартів. Розглядаються ключові міжнародні угоди, в т. ч. Конвенція ООН про статус біженців та інші регіональні документи, рекомендації та принципи, які визначають статус та права цих груп осіб. Особливу увагу приділяється взаємодії загального права захисту прав людини та конкретного інституту захисту біженців, а також принципу non-refoulement, що становить основу для гарантування безпеки та прав біженців і переміщених осіб. Дослідження також охоплює міжнародні механізми контролю за дотриманням прав цих категорій осіб та співвідношення між різними галузями міжнародного права. Завдяки цьому аналізу читач отримає глибше розуміння основних аспектів та викликів, що виникають у контексті міжнародного захисту прав біженців та переміщених осіб.

Ключові слова: міжнародне право, механізм захисту, біженці, переміщені особи, міжнародні організації.

Nohas N.

International protection of the rights of refugees and displaced persons

The article is devoted to the study of the international protection of the rights of refugees and displaced persons in the context of modern international legal standards. Characterizing the mechanism of implementing international legal standards for the protection of the rights of internally displaced persons (IDPs) as a system with three key components. The first component consists of international legal norms concentrated in international agreements such as the Universal Declaration of Human Rights and the UN Convention on the Status of Refugees. The second component involves the activities of international organizations executing these norms in interaction with IDPs. The third component comprises specialized instruments, notably the Guiding Principles on Internal Displacement adopted in 1998 by UN entities, which play a pivotal role in regulating relations with IDPs. The article emphasizes that the mechanism is not only directed towards safeguarding the rights of IDPs but also towards their individual criminal responsibility for serious crimes. Key international agreements are considered, including the UN Convention on the Status of Refugees and other regional documents, recommendations and principles that determine the status and rights of these groups of persons. Particular attention is paid to the interaction between the general law of human rights protection and the specific institution of refugee protection, as well as the principle of non-refoulement, which forms the basis for guaranteeing the safety and rights of refugees and displaced persons. The study also covers international mechanisms for monitoring the observance of the rights of these categories of persons and the relationship between different branches of international law. Thanks to this analysis, the reader will gain a deeper understanding of the main aspects and challenges that arise in the context of the international protection of the rights of refugees and displaced persons.

Keywords: international law, protection mechanism, refugees, displaced persons, international organizations.

Постановка проблеми. Міжнародний захист прав біженців і переміщених осіб є актуальною проблемою у сучасному світі, особливо в умовах конфліктів, природних катастроф та інших негативних явищ, що призводять до примусового переміщення населення. Така проблема вимагає вивчення та аналізу в контексті розвитку міжнародного права та міжнародних відносин.

Актуальність цієї теми пояснюється зростанням кількості біженців і переміщених осіб у світі. Конфлікти, природні катастрофи, політичні репресії та інші фактори змушують мільйони осіб залишати свої домівки та шукати притулку в інших країнах. Забезпечення їхнього захисту та прав – це завдання глобального масштабу, яке вимагає уваги як з боку держав, так і з боку міжнародних організацій.

Постановка наукової проблеми полягає в розгляді ефективності чинних міжнародних механізмів захисту прав біженців і переміщених осіб, а також у пошуку нових підходів та інструментів для покращення цього захисту.

Мета дослідження – з'ясувати особливості міжнародного захисту прав біженців і переміщених осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні розгляд окремих аспектів цієї теми не набув широких масштабів у вітчизняній історіографії. Водночас немає спеціального комплексного дослідження вказаної проблеми, що має негативне значення для її розгляду. Загалом означена проблема не набула достатнього рівня дослідження, що значно ускладнює її розгляд. Проте відомий певний доробок, який складається з праць О. І. Безпалової [4], О. О. Городецького [5], І. М. Каліущенко [6], Н. В. Ортинської [7], В. В. Філатова [10] та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Механізм впровадження міжнародно-правових стандартів забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб можна розглядати як систему, яка охоплює три основні компоненти: норми міжнародного права, що регулюють відносини з участю внутрішньо переміщених осіб (ВПО); діяльність міжнародних органів, що виконують норми міжнародного права в контексті взаємовідносин з ВПО; та спеціальні інструменти й методи, які забезпечують ефективний захист прав внутрішньо переміщених осіб у просторі та часі.

Норми міжнародного права, що регулюють відносини з ВПО, виступають важливим елементом механізму впровадження міжнародно-правових стандартів. Вони концентруються в міжнародних угодах, які регулюють різні аспекти міжнаціональних відносин. Прикладами таких угод є Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права обидва від 1966 р. Крім того, Конвенція ООН 1951 р. про статус біженців та її Протокол 1967 р. також визначають правовий статус ВПО.

Спеціалізовані міжнародні угоди, такі як Керівні принципи з питань переміщення осіб у середині країни, прийняті в 1998 р. структурами ООН, відіграють важливу роль у регулюванні відносин з ВПО. Ці принципи не є юридично зобов'язальними, але ґрунтуються на нормах універсальних угод та конкретизують їхні положення в контексті внутрішніх недобровільних переміщень.

Керівні принципи визначають поняття внутрішньо переміщених осіб, забезпечують захист від недобровільного переміщення, надають допомогу під час переміщення та гарантії безпечного повернення, переселення та реінтеграції. Такий документ також визначає обов'язки національних влад у забезпеченні захисту та гуманітарної допомоги ВПО, зокрема тих, які належать до найбільш уразливих категорій.

Важливо зазначити, що механізм впровадження міжнародно-правових стандартів має сприяти не тільки захисту прав ВПО, а й забезпеченню їхньої індивідуальної кримінальної відповідальності за вчинення серйозних злочинів [6, с. 162–163].

Згідно з Керівними принципами щодо внутрішнього переміщення, внутрішньо переміщені особи, часто позначені як «ВПО», охоплюють особи або групи осіб, які були примушені або залишили свої домівки чи місця постійного проживання. Це може бути внаслідок збройного конфлікту, ситуацій загального насильства, порушень прав людини або природних чи антропогенних катастроф. Важливою характеристикою ВПО є те, що вони не перетнули міжнародно визнаний кордон.

Спільно з цим Конвенція про статус біженців 1951 р. визначає біженця як особу, яка має обґрунтовані побоювання зазнати переслідувань за певними ознаками за межами країни свого громадянства. Така особа не може чи не хоче скористатися захистом своєї країни, або, якщо вона не має громадянства та перебуває за межами країни свого колишнього постійного проживання, не може або не хоче повертатися туди.

Щодо внутрішньо переміщених осіб, ключовим критерієм для визнання їх як «біженців» є перетин міжнародного кордону. Таким чином, ті, хто вимушено залишили свої домівки, але не можуть або не хочуть перетинати кордон, не вважаються біженцями. Такі внутрішньо переміщені особи не отримують спеціального міжнародного статусу з правами, які характерні для біженців, і термін «внутрішньо переміщена особа» використовується лише для їхнього опису в контексті міжнародного права [11].

Питання статусу біженців розглядаються в міжнародних документах, зокрема таких:

– Конвенція про захист цивільного населення під час війни (1949 р.). Згідно зі ст. 44 цієї Конвенції, держави не мають права вороже поводитися з біженцями, які фактично не перебувають під захистом жодного уряду, лише на підставі їхньої юридичної належності до держави-супротивниці;

– Угода про скасування віз для біженців (1959 р.). Передбачено, що біженці, які законно проживають на території держави-учасниці, можуть бути звільнені від зобов'язань щодо отримання візи для перетину кордону, за умови наявності дійсних проїзних документів та короткотривалого перебування не більше 3 місяців;

- Конвенція Організації африканської єдності (1969 р.). Акт визначає термін «біженець» для осіб, які змушені залишити свої місця проживання через зовнішню агресію, окупацію, іноземне домінування або серйозні порушення громадського порядку;
- Конвенція про статус апатридів (1954 р.). Акт визначає апатридів як осіб, які не розглядаються громадянами жодної держави. Біженці можуть бути визнані апатридами;
- Декларація ООН про територіальний притулок (1967 р.). Закріплене право будь-якої особи, у т. ч. біженців, на притулок та використання притулку, забороняючи примусове повернення;
- Додатковий протокол до Женевських конвенцій (1977 р.) забезпечує захист біженців і апатридів відповідно до Женевських конвенцій;
- Європейська угода про передачу відповідальності за біженців (1980 р.) створює законні підстави для перебування біженців на території інших держав.

Виконання вимог цих міжнародних документів є ключовим елементом гарантування прав біженців [4, с. 3–4].

У 2016 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Нью-Йоркську декларацію про біженців і мігрантів, яка охоплює два додатки, присвячені великим переміщенням біженців і мігрантів. Ця декларація взята за основу Глобального договору про біженців, який ухвалений у 2018 р., а також Глобального договору про безпечну, впорядковану та законну міграцію того самого року. В ході цього процесу визначено, що, хоча біженці та мігранти стикаються з подібними проблемами і вразливістю, та користуються тими самими універсальними правами людини та фундаментальними свободами, які повинні поважатися, захищатися та виконуватися у будь-який час, лише біженці мають право на конкретний міжнародний правовий захист, що передбачений міжнародним правом для біженців. Таким чином, було вирішено визначити конкретну ситуацію біженців в окремому Глобальному договорі.

Глобальний договір про біженців прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 17 грудня 2018 р. за резолюцією A/RES/73/151. За договір проголосували 181 країна, проти виступили США та Угорщина, а Єгипет, Лівія та Домініканська Республіка утрималися від голосування. Важливо зауважити, що прийняття Глобального договору про біженців не має на меті замінити Конвенцію про біженців 1951 р., але скоріше спрямовано на збереження її основної системи захисту від поточного ризику втрати ефективності.

Викликало занепокоєння тим, що кількість осіб, які вимушено переміщені, у т. ч. ті, хто став жертвою збройного конфлікту, переслідувань і насильства, у т. ч. тероризму, досягла рекордного рівня, як зазначає Глобальний договір. Навіть за великої щедрості країн, що приймають, і донорів, у т. ч. надзвичайний рівень гуманітарного фінансування, розрив між потребами і гуманітарним фінансуванням все ще розширюється.

Цей Глобальний договір, хоча й не є юридично обов'язковим, ґрунтується на фундаментальних принципах гуманності та міжнародної солідарності. Він підкреслює свою базу на міжнародному режимі захисту біженців, зосередженому на ключовому принципі невідворення, що має в основі Конвенцію про біженців 1951 р. та Протокол до неї 1967 р. Крім того, він закликає держави дотримуватися не лише літери, а й духу своїх зобов'язань згідно з Конвенцією про біженців 1951 р.

Навіть як Глобальний договір не має юридичної обов'язковості, він служить політичним вираженням волі та амбіцій міжнародної спільноти загалом щодо підсилення співпраці та солідарності з біженцями та країнами, які приймають біженців. Глобальний договір також визнає необхідність відновлення центральної ролі міжнародної співпраці в системі захисту біженців та підкреслює значущість посилення розподілу тягаря та відповідальності між державами-членами [12].

Міжнародно-правові акти, які регулюють положення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), охоплюють Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 5 квітня 2006 р. Основні принципи цього документа можна стисло визначити в контексті специфіки перехідного правосуддя:

- забезпечення захисту та допомоги найбільш уразливим групам населення є пріоритетом, відповідно до міжнародних стандартів права;
- держава не повинна відмовлятися від пропозицій інших держав та міжнародних організацій щодо надання допомоги ВПО;
- держави-члени мають ефективно розслідувати порушення прав ВПО відповідно до своїх міжнародних зобов'язань;

– ВПО не потрібно відсилати в області, де їх чекає реальна небезпека порушення основних прав. Це протистоїть статтям Нью-Йоркської декларації про біженців та мігрантів від 14 вересня 2016 р., яка дозволяє добровільну репатріацію без залежності від досягнення політичної урегульованості в країні походження.

Рекомендації визначають необхідність прийняття превентивних заходів, таких як стратегічні плани дій, для мінімізації негативних наслідків внутрішнього переміщення [1]. Відомі різноманітні міжнародно-правові акти, які мають договірний або регіональний характер і визначають питання правового захисту біженців та переселенців. Серед прикладів таких документів можна вказати Конвенцію Організації Африканської єдності, яка регулює конкретні аспекти проблем біженців в Африці та була прийнята 20 червня 1974 р. Конвенція визначає напрямки співпраці Організації Африканської єдності та Офісу Верховного комісара ООН у справах біженців, спрямовані на вирішення проблеми біженців у країнах Африки [3]. В контексті перехідного правосуддя такі документи становлять позитивну практику, оскільки вони дають змогу на регіональному рівні ефективно вирішувати питання, пов'язані з біженцями та переселенцями, враховуючи конкретний національний контекст та реальні потреби, що виникають на перехідному етапі розвитку. Така практика вказує на те, що в перехідному правосудді питання біженців можуть бути врегульовані на регіональному рівні, не виходячи за межі ключового впливу на суспільний перехід. Їх варто розглядати як наслідок конфлікту, тобто як результат порушення прав груп осіб.

Система міжнародних інституцій у сфері захисту переміщених осіб функціонує на декількох рівнях суб'єктів, таких як наднаціональний та регіональний. Одним із ключових суб'єктів на наднаціональному рівні є Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), яке діє відповідно до статуту та підпорядковане Генеральній Асамблеї ООН. УВКБ ООН відповідає за надання міжнародного захисту біженцям, координацію співпраці між державами, розробку заходів для запобігання біженства, підтримку внутрішньо переміщених осіб та інші гуманітарні й соціальні аспекти. Важливо зазначити, що діяльність УВКБ ООН має гуманітарний та соціальний характер і є аполітичною за своєю природою [2]. Україна утримує співпрацю з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) з 1996 р., коли було укладено відповідну угоду з Урядом України. Цей документ передбачає створення представництва УВКБ ООН в Україні та регламентує аспекти організації його роботи. Це визначає перший крок у залученні України до глобальної політики захисту біженців та внутрішньо переміщених осіб. З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну співпраця країни з УВКБ ООН суттєво зростає, зокрема щодо захисту внутрішньо переміщених осіб.

У відповідь на цю ситуацію у Кабінеті Міністрів України прийнято Постанову від 15 квітня 2022 року № 445 «Про реалізацію спільного проекту з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців щодо додаткових заходів соціальної підтримки внутрішньо переміщеним особам». Такий документ визначає механізми надання додаткової грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам. Значущим етапом дослідження моделі перехідного правосуддя є вивчення актів УВКБ ООН, де частково регламентуються питання, що мають важливе значення для постконфліктних держав.

Основи політики та стратегії впровадження, затверджені УВКБ ООН у серпні 2008 р., визначають роль УВКБ ООН у підтримці повернення та реінтеграції переміщеного населення. Документ надає норми, що важливі для постконфліктних обставин, у т. ч. відновлення національного захисту та верховенства права, створення умов для основоположних прав людини та безпечного середовища, ефективне функціонування судової і правоохоронної систем, розвиток інститутів громадянського суспільства, процеси примирення та вирішення проблем біженців та внутрішньо переміщених осіб через правосуддя, історичну пам'ять та перехід від конфлікту до миру, демократії та верховенства права [10, с. 163–164].

У зв'язку з війною Росії проти України з 24 лютого 2022 р. українські громадяни можуть звертатися за міжнародним захистом в Європейському Союзі, зокрема для отримання притулку. Це може охоплювати отримання відомого статусу біженця чи додаткового захисту. Водночас актуальний ще один інструмент – «тимчасовий захист» в одній із країн Європейського Союзу (ЄС).

Рада ЄС на засіданні в Брюсселі 4 березня 2022 р. проголосувала за застосування Директиви від 20 липня 2001 р. № 2001/55/ЄС, яка регулює мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та встановлює заходи для забезпечення балансу зусиль між державами-членами ЄС щодо прийому таких осіб та подальшого вирішення їхніх наслідків (далі – Директива). Цей інструмент необхідний для врегулювання традиційної та часто перевантаженої процедури надання притулку і пропонує швидкий і спрощений шлях доступу до захисту в країнах ЄС [9].

Міжнародно-правові стандарти, що стосуються статусу біженців, варто розглядати як комплекс їхніх суб'єктивних прав і обов'язків. Правовий статус біженців, аналогічно будь-якому іншому юридичному положенню особи, має базуватися на визначених юридичних принципах, які встановлюють йому конкретний напрямок, формують його сутність і впливають на його правовий зміст [7]. Зазначені

міжнародні стандарти, які визначають статус біженців у міжнародному праві, ґрунтуються на ключових принципах. Серед цих фундаментальних принципів варто виокремити:

- принцип невідчужуваності основних прав та свобод, що визначений у Статті 4 Конвенції ООН про громадянські та політичні права;
- право на громадянство та заборона самовільного позбавлення громадянства чи права на його зміну;
- заборона застосування збройної сили для обмеження прав людини або для позбавлення осіб їхньої національної, релігійної, культурної, мовної чи етнічної самобутності;
- заборона примусового переміщення населення та інших актів, що можуть призвести до насильницького переміщення осіб;
- право біженців подавати клопотання про надання та користування притулком в інших країнах від переслідувань;
- право покинути будь-яку країну та право повертатися у будь-яку країну;
- заборона вислання біженців;
- врахування специфічних потреб вразливих груп (жінки, глави сімей, безпритульні діти, жертви катувань та травм, особи похилого віку та інваліди);
- застосовність прав і свобод, що закріплені у міжнародних нормах прав людини, до кожної людини, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, громадянства, мови, віросповідання, етнічного та соціального походження [5, с. 64].

Міжнародні угоди в сфері прав людини супроводжуються міжнародним механізмом контролю за їх виконанням, у т. ч. захист прав біженців у контексті прав людини. Взаємодія між загальним підходом, який визначає міжнародне право захисту прав людини, та конкретним інститутом захисту прав біженців охоплює співвідношення права на притулок та принципу відмови від примусової репатріації. Незважаючи на їх різне походження, нормативне закріплення та юридичну природу, право на притулок і принцип non-refoulement становлять основу міжнародно-правового статусу біженців та є основою для захисту їхніх прав.

Право на притулок – ширше поняття, що охоплює принцип non-refoulement як свою основну складову. Такий принцип є передумовою для отримання захисту від держави-приймача та використання відповідних прав. Принцип non-refoulement розглядається як гідна альтернатива праву на притулок, насамперед для осіб, які відповідають міжнародному визначенню біженця та потребують негайної допомоги. Цей принцип надає захист, навіть тимчасовий, від примусового повернення до країни, де особа може стати об'єктом переслідувань. Принцип non-refoulement характерний для інституту захисту прав біженців, міжнародного права захисту прав людини та міжнародного гуманітарного права. Застосування цього принципу в одній галузі не перешкоджає його застосуванню в інших. Таким чином, норми інституту захисту прав біженців, міжнародного права захисту прав людини та міжнародного гуманітарного права щодо принципу non-refoulement є взаємодоповнювальними [8, с. 258].

Висновки. Таким чином, міжнародний захист прав біженців та переміщених осіб критично важливий для глобального суспільства і вимагає спільних зусиль для гарантування гідності та безпеки тих, хто змушений шукати притулок в інших країнах. Міжнародні норми встановлюють принцип невидачі та неповернення, що забороняє повертати біженців у країни, де їм загрожує переслідування чи серйозна загроза життю та безпеці. З огляду на кризові ситуації, пов'язані з великою кількістю біженців з Близького Сходу до Західної Європи 2015 р., а також великими потоками українців, що були змушені шукати притулок в країнах Європи внаслідок повномасштабного російського вторгнення 24 лютого 2022 р., вирішення проблем, посилення та реформування міжнародного захисту прав біженців та переміщених осіб є нагальним завданням.

Список використаних джерел

1. Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо внутрішньо переміщених осіб від 05 квітня 2006 року. URL: <https://rm.coe.int/16806b5ab1> (дата звернення: 24.01.2024)
2. Статут Управління Верховного комісара ООН у справах біженців: Резолюція Генеральної асамблеї ООН від 14 грудня 1950 року № 428(V). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_277/card6#Public (дата звернення: 4.01.2024)
3. OAU Convention governing the specific aspects of refugee problems in Africa on 20 June 1974. URL: <https://www.unhcr.org/about-us/background/45dc1a682/oau-convention-governing-specific-aspects-refugee-problems-africa-adopted.html> (дата звернення: 24.01.2024)

4. Безпалова О. І. Особливості визначення прав біженців у міжнародному законодавстві. Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 20 квітня 2017 р.). Ужгород, 2017. С. 10–19.
5. Городецький О. О. Міжнародні стандарти захисту біженців та їх основоположні принципи. Право на державне управління : зб. наук. праць. 2020. № 2. С. 62–68.
6. Каліущенко І. М. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та їх впровадження в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 2. С. 157–160.
7. Ортинська Н. В. Правовий статус неповнолітніх: теоретико-правове дослідження : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2016. 691 с.
8. Поєдинок О. Р. Інститут міжнародно-правового захисту прав біженців : місце у системі міжнародного права, сучасний стан і перспективи розвитку. Альманах міжнародного права. 2010. № 2. С. 250–262.
9. Тимчасовий захист та статус біженця як форми міжнародного захисту для громадян України в країнах Європейського Союзу. Безоплатна правова допомога. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82_%D1%82%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%81_%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%8F_%D1%8F%D0%BA_%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8_%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%8F%D0%BD_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%B2_%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%85_%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%A1%D0%BE%D1%8E%D0%B7%D1%83 (дата звернення: 20.01.2024)
10. Філатов В. В. Міжнародно-правове регулювання захисту переміщених осіб в умовах перехідного правосуддя. Юридичний вісник. 2022. № 3. С. 161–167.
11. About internally displaced persons. *OHCHR*. URL: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-internally-displaced-persons/about-internally-displaced-persons> (дата звернення: 23.01.2024)
12. The Practical Guide to Humanitarian Law. *Doctors without borders*. URL: <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/refugees/> (дата звернення: 21.01.2024)

References

1. *Rekomendatsiyi Komitetu ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam shchodo vnutrishn'o peremishchenykh osib [Recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member states regarding internally displaced persons]*. Retrieved from <https://rm.coe.int/16806b5ab1> [in Ukrainian]
2. *Statut Upravlinnya Verkhovnoho komisara OON u spravakh bizhentsiv : Rezolyutsiya Heneral'noyi asambleyi OON [Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees: Resolution of the United Nations General Assembly]*. № 428(V). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_277/card6#Public [in Ukrainian]
3. *OAU Convention governing the specific aspects of refugee problems in Africa (1974, June 20)*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/about-us/background/45dc1a682/oau-convention-governing-specific-aspects-refugee-problems-africa-adopted.html> [in English]
4. Bezpalova, O. I. (2017). Osoblyvosti vyznachennya prav bizhentsiv u mizhnarodnomu zakonodavstvi [Peculiarities of defining the rights of refugees in international legislation]. *Zdiysnennya ta zakhyst prav vnutrishn'o peremishchenykh osib: mizhnar. nauk.-prakt. conf. – Implementation and protection of the rights of internally displaced persons: international science and practice conf.* (Uzhhorod, 2017, April 20), 10-19 [in Ukrainian]
5. Horodetskyu, O. O. (2020). Mizhnarodni standarty zakhystu bizhentsiv ta yikh osnovopolozhni pryntsypy [International refugee protection standards and their fundamental principles]. *Pravo na derzhavne upravlinnya: zbirnyk naukovykh prats – The right to public administration: a collection of scientific works*, 2, 62-68 [in Ukrainian]
6. Kaliushchenko, I. M. (2016). Mizhnarodno-pravovi standarty zabezpechennya prav vnutrishno peremishchenykh osib ta yikh vprovadzhenia v Ukrayini [International legal standards for ensuring the rights of internally displaced persons and their implementation in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 2, 157–160 [in Ukrainian]

7. Ortynska, N. V. (2016). *Pravovyy status nepovnoolitnikh: teoretyko-pravove doslidzhennya: monohrafiya* [Legal status of minors: theoretical and legal research: monograph]. Lviv: SPOLOM [in Ukrainian]
8. Poyedynok, O. R. (2010). Instytut mizhnarodno-pravovoho zakhystu prav bizhentsiv : mistse u systemi mizhnarodnoho prava, suchasnyy stan i perspektyvy [Institute for international legal protection of refugee rights: place in the system of international law, current state and prospects for development]. *Almanakh mizhnarodnoho prava – Almanac of international law*, 2, 250-262 [in Ukrainian]
9. Tymchasovyy zakhyst ta status bizhentsya yak formy mizhnarodnoho zakhystu dlya hromadyan Ukrayiny v krayinakh Yevropeyskoho Soyuzu [Temporary protection and refugee status as a form of international protection for citizens of Ukraine in the countries of the European Union]. *Bezoplatna pravova dopomoha – Free legal assistance*. Retrieved from https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82_%D1%82%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%81_%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%8F_%D1%8F%D0%BA_%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8_%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%8F%D0%BD_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%B2_%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%85_%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%A1%D0%BE%D1%8E%D0%B7%D1%83 [in Ukrainian]
10. Filatov, V. V. (2022). Mizhnarodno-pravove rehulyuvannya zakhystu peremishchenykh osib v umovakh perekhidnoho pravosuddya [International legal regulation of the protection of displaced persons in the conditions of transitional justice]. *Yurydychnyi visnyk – Legal Bulletin*, 3, 161-167 [in Ukrainian]
11. About internally displaced persons. *OHCHR*. Retrieved from <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-internally-displaced-persons/about-internally-displaced-persons> [in English]
12. The Practical Guide to Humanitarian Law. *Doctors without borders*. Retrieved from: <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/refugees/> [in Switzerland]

Стаття надійшла до редакції 29.01.2024 р.